

Ivan ŠUNJIĆ

Semiostilistički doprinos proučavanju lirskoga diskursa

Tin Lemac, *Slika, refleksija, znak (Uvod u stilističko razmatranje nekih aspekata poetske morfologije)*, Zagreb: Jesenski i Turk, 2023.

U središtu književnoznanstvenog interesa Tina Lemca, stilističara i pjesnika, stilistička je aksiologija lirskoga teksta, to jest diskursa. Na znanstvene monografije *U ime autora (Prologomena za teoriju i stil ispovjedne lirike)* (2019) i *O pjesmi pjesmom (Metadiskurzivne relacije u poeziji)* (2023) nastavlja se posljednja, sedma po redu objavljena, *Slika, refleksija, znak (Uvod u stilističko razmatranje nekih aspekata poetske morfologije)*. Sve su tri monografije konkretan i trojak doprinos hrvatskoj, regionalnoj, pa i široj znanosti o književnosti: autor njima reafirmira gotovo iščezao žanr specijalizirane stilističke rasprave, reaktualizira stilistiku kao tekstualnu i diskurzivnu disciplinu te metodu analize i interpretacije lirike u njezinoj konceptualizacijskoj polivalentnosti: kao književnoga roda, to jest žanra, kao podstila književnoumjetničkoga funkcionalnoga stila, naposljetku i kao teksta i kao diskursa.

U svakoj od triju spomenutih specijaliziranih stilističkih rasprava Lemac se bavi određenim konstitutivnim činiteljima, to jest parametrima lirskoga diskursa. Nakon što se u prvim dvjema bavio konceptima lirskoga subjekta u kontekstu ispovjedne lirike te pjesničkom metadiskurzivnošću, u posljednjoj se raspravi, temeljenoj na istom – semiostilističkom – aspektu, prihvatio izazova stilističkoga konceptualiziranja i klasificiranja pjesničke slike, pjesničke refleksije i pjesničkoga znaka. Reklo bi se da je metodološka osnova tih triju rasprava uvelike proizišla iz autorova bavljenja pojedinačnim poetikama i stilovima (Vesne Parun, Josipa Pupačića, Anke Žagar, Marije Čudine) koji su predmet ostalih četiriju monografija. Naime, kako bi iznjedrio stilistički okvir za analizu i interpretaciju određenoga pjesničkoga opusa te analitičke kategorije za određene pjesničke fenomene, autor se morao upustiti u izazovan zadatak konceptualiziranja samoga pjesničkoga stila za koji još uvijek ne postoje jedinstvena i operabilna tekstno-lingvistička rješenja. Stoga je u amalgamu strukturalnostilističke i diskursnostili-

stičke analize stila te semiotike (semanaliza) predložio strukturni nacrt s konstitutivnim parametrima pjesničkoga stila.

Svaki od konstitutivnih parametara – lirski subjekt, tekst i metafora – dalje se dijeli na formalne i sadržajne elemente konstitutivnih faktora ili na organizacijske parametre, koji se na višem stupnju apstrahiranja poetske građe granaju u projektivne parametre. Sadržaj i stil smatraju se organizacijskim parametrima teksta, dok se slog (narativni ili poetski), izvedba (slikovna, pojmovna ili označiteljska), razina (fonološka, leksička, semantička ili diskursna) i iskazna struktura (s različitim tipovima i razinama iskaza) izlučuju kao projektivni parametri stila. Tako fundiran koncept analize pjesničkoga stila u svakom slučaju zahtijeva modifikacije ovisno o naravi svake pojedine rasprave, to jest studije. Autor je njime nesumnjivo otvorio mogućnost u metodološkom smislu osuvremenjenoga, ali ipak koherentnijega pristupa pjesničkim korpusima ili opusima te samoj pjesmi koja se, prema Jakobsonu, u svojoj formalno-sadržajnoj cjelini i kao stilistički entitet smatra metaforom. Već je iz naslova rasprave – *Slika, refleksija, znak* – razvidno da se raspravlja o slikovnoj, pojmovnoj i označiteljskoj izvedbi pjesme. Stoga je rasprava podijeljena na tri cjeline s poglavljima u kojima se izlažu povijest i teorija triju pjesmotvornih parametara te ekspliciraju za svaki od njih iznjedrene analitičke kategorije, koje se potom demonstriraju analizom odabranih pjesama.

Prvoj cjelini, u kojoj se razrađuje slikovna izvedba pjesme, pripada najveći dio rasprave. To je opravdano složenošću problematike koja je zahtijevala ponajviše istraživačkoga napora. Stoga je najopsežnije upravo prvo poglavlje – “Povijest istraživanja pjesničke slike” – u kojem se sumiraju i komentiraju dosadašnji istraživački dosezi i metodološki dometi. Autor tako odmah na početku navodi kako se kategorija pjesničke slike zapravo ne objašnjava ondje gdje bi se najprije očekivala, to jest potražila njezina definicija, u suvremenijim priručnicima kao što su *Teorija književnosti* Milivoja Solara (1984. i dalje) ili *Teorija književnosti* Zdenka Lešića (2007) te u pojmovnicima kao što su *Rječnik hrvatskog književnog nazivlja* (1997) Stjepana Blažanovića ili *Rječnik književne interpretacije* (1993) Milana Taritaša. S obzirom na to da je riječ o kategoriji koja se i u metodičkim i u drugim interpretacijskim pristupima pjesništvu uvelike i bezrezervno upotrebljava, ta činjenica ipak iznenađuje. S druge strane, u natuknici posvećenoj pjesničkoj slici u suvremenim stranim enciklopedijskim priručnicima, primjerice u onom posvećenom poeziji i poetici (*The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics*, 1993) urednika Alexa Premingera i T. V. F. Brogana, ona se u retoričkoj paradigmi definira drugim figurama ili izražajnim sredstvima kroz koja se realizira.

Pritom se ističe njezina oksimoronska struktura – vizualno u verbalnom – te se upućuje na opisnu poeziju kao žanr i na opisnost u poeziji kao retoričko-poetičku strategiju. Lemac će se, izbjegavajući upuštanje u poetološke (stilskoformacijske) analize i eliminirajući tematske klasifikacije lirske poezije, najprije opredijeliti za potonje, retoričko-poetičko metodološko usmjerenje koje će mu olakšati daljnji polemički hod kroz stariju i noviju, regionalnu i stranu referentnu

literaturu. Ovdje valja istaknuti autorovu polemičarsku kvalitetu, način na koji kritički i kontekstualno poima postavke koje bi se danas jednostavno osporile ili samo odbacile kao zastarjele. Na primjer, razumijevajući ih i opravdavajući u kontekstu tadašnje regionalne stilističke misli, navodi teze Dragiše Živkovića koji izjednačuje pjesnički i slikovni jezik, što sa sadašnjega stajališta anulira, kao i to da je doživljajnost – u tadašnjem smislu autora izjednačenoga sa subjektom – konstitutivni termin lirskoga. Ipak, iz toga polemičkoga uvida izvlači dvije važne teorijske premise: pjesnički i slikovni jezik nisu sinonimni, a preuzetu tradicionalnu opreku između subjekta i svijeta dovodi u izravnu vezu s poetotvornošću slike. Živkovićevoj esejističkoj eksplikaciji supostavlja mitopoetičku i književno-antropološku eksplikaciju A. F. Loseva koja mu je pak pomogla u etapi predmetno-tematske i idejnotematske te semantičko-stilske kvalifikacije slika. Uvidi sljedećih dvaju autora na koje se referira – C. D. Lewisa i Jana Mukašovskog – pomažu mu da u svojem opredjeljenju za istraživanje slike kao strukturne jedinice poetskoga jezika ne zanemari nejednoznačnost pri njezinu analitičkom diferenciranju u tekstu, važnost višerazinskoga (psihološkoga, filozofskoga, kulturnoga) recepcijskoga koda, kao ni činjenicu da slikovitost pjesničkoga jezika ne natkriljuje semantičko-stilsku raznorodnost njegovih iskaznih tipova.

Zakruživanje izlaganja o povijesti istraživanja predmetnoga fenomena osvrtnom na *Pesničku sliku* (1970) urednika Miroslava Šutića i na *Teoriju pesničke slike* (2000) Tihomira Brajovića ujedno je dragocjeno podsjećanje na stariju, u više smislova i danas poticajnu i, nažalost, zanemarenu publikaciju udžbeničke vrijednosti, kao i na noviju studiju koja je reaktualizirala i reafirmirala teorijsko usustavljivanje fenomena, a koja je zbog teže dostupnosti i time otežane recepcije, nažalost, ostala po strani. Iz metodološki raznolikih definicija i razvrstavanja pjesničke slike (u jednini i množini) koja daju Šutić, V. V. Vinogradov, Herbert Seidler, Janosz Petőfi, Jacques Garelli za sljedeće poglavlje otvara pitanja slikovne strukturno-semantičke realizacije, sintaktičke, semantičke i stilističke razine konceptualizacije pjesničke slike bez čijeg rješenja nema osnove za postavljanje autorskoga analitičkoga modela i tipologije. Autor se u skladu sa svojom ekspertizom priklanja analizi pjesničke slike sa stajališta njezine jezične tvorbe i diskursne efektivnosti, pri čemu su mu svakako pomogla Brajovićeve konceptualizacijska i terminološka rješenja. Naime, pri razlikovanju slikovnih i neslikovnih pjesničkih iskaza Brajović kao analogon pjesničkoj slici uvodi pojam imaginativa (u smislu lingvističko-retoričke invencije, kao nešto što odmiče od izotopije teksta i pribjegava heterotopiji objedinjujući elemente produkcije i recepcije), suprotan pojmu konstativa koji Lemac preuzima za imenovanje neslikovnih elemenata strukture pjesme. Prikazano je poglavlje propedeutički intonirano i kao takvo bi se moglo preporučiti kao literatura za kolegije iz teorije književnosti i stilistike.

U sljedećim dvama poglavljima – “Teorijski preduvjeti za stilističko definiranje pjesničke slike” i “Pregled i opis slikovnih jedinica” – aktivira se već objašnjeni autorski koncept pjesničkoga stila te se razrađuje kategorija opisa. Na

osnovi lirskoga subjekta, teksta, metafore te predmetnotematskoga i idejnotematskoga sloja pjesnički stil dijeli se na tradicionalni (temeljen na lirskom subjektu), moderni (temeljen na metafori), avangardni i postmoderni (temeljen na tekstu). Kategorija opisa razrađena je na osnovi koncepta *semiosis* Charlesa Morrisa koji semiotički podrazumijeva dijadičke relacije između znaka, objekta i interpretatora, što omogućuje da se pjesnička slika u pragmatičkoj dimenziji shvati kao interpretativno-recepcijska jedinica, a da se u semantičko-sintaktičkoj dimenziji strukturno-semantički segmentira. Tako se dolazi do opisnoga stila kao makrostrukture s opisnim iskazom (najčešće vezanoga za denotativne deskriptivne oblike) i opisnom metaforom (ili konotativnom jedinicom opisa) kao temeljnim mikrostrukturama.

Unutar cjeline opisnoga stila (kao procesa označavanja) diferencira se slikoviti opis (kao proces simbolizacije) u kojem se ulančavaju semantički istородne i stilistički raznorodne pjesničke slike kao njegove temeljne jedinice. U mikrostrukturnom opsegu diferenciraju se na sliku-poemem, slikovitu poetsku rečenicu, slikovitu začudnu sintagmu i slikovito konotirani leksem. Budući da i sâm samokritički i zdravorazumski priznaje još uvijek nedovoljnu razvijenost – svoje – jezično-stilske metodološke aparature, bilo bi pretjerano reći da autor razrješava određene (lingvo)stilističke aporije, ali bi se s pravom reklo da pravi značajne iskorake u njihovu novom osvjetljavanju. Konkretno se to odnosi na jedinicu nazvanu slikovito konotirani leksem, čime baca novo svjetlo na do sada upitnu leksemsku razinu realizacije pjesničke slike. Riječ je o nadgradnji pojma konotativne indukcije Žive Benčić, a koji se ovdje odnosi na slikovno predočavanje nekoga predmeta ako se u semantičkom međudjelovanju inducirano konotativno značenje određenoga leksema odvija u smjeru slikovnosti. Isto tako autor opisom slikovnih jedinica nudi jedan od mogućih iskoraka u razrješavanju diferencijacije pjesničke slike i metafore tumačenjem same slike preko slikovne metafore. Time je postignuta veća egzaktnost u analizi koju bi dalje valjalo provjeriti primjenom metode cjelovitije interpretacije pjesme koja bi uključivala i tumačenje, i analizu, i ocjenu (Solar). Naime, autor za sada ostaje na analitičkoj taksativnosti, što je sa stajališta egzaktnosti svakako pozitivno. Međutim, postavlja se pitanje bi li se u daljnjem interpretacijskom koraku oporost analitičkih kategorija razblažila, bi li se, primjerice, analitički egzaktno razdvojeni entiteti pjesničke slike i metafore u interpretaciji ponovno približili. Odgovori bi trebali doći s vremenom, nakon što autorov model doživi širu primjenu.

“Stilistički model slikovitosti” krunsko je poglavlje cjeline o pjesničkoj slici. Lemac svoj model uspostavlja na osnovi slikovnih modusa koje tehnički naziva područjima slikovitosti i koje smješta između subjekta (u lirskoj komunikaciji s lirskim objektom i lirskim *ti* kao generičkim relacijskim entitetima) i svijeta (dohvatljivog u dimenzijama prostora i vremena) kao osnovne poetološke relacije. Slijedi podjela prostora na fizički, kozmički, prirodni, ktonski, telurni i celestijalni, kao i vremena na sadašnje, buduće, društveno, povijesno i mitološko, dok svaki od

vremenskih i prostornih entiteta obilježava tematska distribucija slikovnih jedinica. Prostorni modus karakteriziraju iskazi imenovani spacijativima, a vremenski modus iskazi imenovani temporativima. Pritom se stilska realizacija slikovitosti u analiziranoj pjesmi određuje prema stilotvorbenim postupcima imenovanim sinestezija, kontrast, hipertrofija, groteska, apoteoza, simbolizacija i karnevalizacija.

Uključujući i prethodno poglavlje, u ovoj cjelini autor analizira ukupno 23 pjesme demonstrirajući analitičku proceduru izlučivanja slikovnih jedinica iz pjesme i njezina stilističkoga interpretiranja u skladu s idejnotematskim planom pjesme. Analizirane pjesme uglavnom pripadaju korpusu tradicionalnoga i modernoga hrvatskoga pjesništva (slijedom pojave njihovih pjesama u ovoj cjelini: Matija Petar Katančić, Dragutin Domjanić, Vesna Parun, Josip Pupačić, Antun Gustav Matoš, Nikola Šop, Vladimir Vidrić, Ivan Goran Kovačić, Drago Gervais, Miroslav Krleža, Antun Branko Šimić, Vladimir Nazor, Gustav Krklec). Osim što se među njima izdvajaju Krleža i Šimić (dijelom i Krklec) kao predstavnici različitih odvjetaka ekspresionizma, autor se ne bavi avangardnom pjesničkom slikom. I to čini svjesno: deklarativno ne zalazi u poetičku analizu, a, što i sâm ističe, za svaki od avangardnih pravaca trebao bi poseban stilistički opis. Ipak, usto što se osjeća nedostatak nekoga potpoglavlja u kojem bi se takvi opisi samo načelno začeli, otvara se mogućnost i ostavlja se dovoljno smjerokaza za razučivanje analitičkih kategorija istraživačima i istraživačicama poezije stilističkoga usmjerenja zainteresiranima primjerice za (post)nadrealističku poetiku koja zahtijeva upravo takovrsno usustavljivanje. Ponuđeni i demonstrirani stilistički model slikovitosti također predstavlja egzaktniju potku za (pr)ocjenu razvijenosti lirskoga jezika u određenim književnopovijesnim razdobljima, ali i razvijenosti lirskoga jezika i stila pojedinih pjesnik(inj)a i opusa.

Sljedeće dvije cjeline posvećene pjesničkoj refleksiji i pjesničkom znaku zauzimaju manje mjesta u raspravi. Razlog je manji stupanj složenosti dvaju fenomena, za razliku od fenomena pjesničke slike, posebno u opsegu predstavljene referentne literature za istraživanje i polemiziranje, što pak ne znači i manji kreativni izazov pri njihovu stilističkom konceptualiziranju. Svaka se cjelina sastoji od dvaju kratkih poglavlja koja se tiču povijesti istraživanja fenomena te od analiza pjesama oprimjerenoga autorskoga stilističkoga modela svakoga od njih. U poglavlju "Povijest istraživanja refleksije" navode se filozofsko značenje pojma refleksije te njegova književnoteorijska primjena. Ističe se Solarova diferencijacija znanstvenoga i poetskoga mišljenja, pri čemu u lirskom modusu misaonost i osjećajnost nije moguće separirati, potom diferencijacija slike i pojma Olge Freidenberg koja sliku pripaja predmetnom, to jest osjetilnom, a pojam apstraktnom mišljenju, te podjela hrvatskoga pjesništva 1950-ih i 1960-ih Ante Stamaća na slikovno (gdje je bitno emocionalno) i pojmovno (gdje je bitno racionalno). Slijedom toga autor donosi tehničku definiciju pjesničke refleksije kao pojmovnoga predočavanja predmetnoga svijeta u pjesmi. U poglavlju "Stilistički model refleksije" dijeli je na refleksiju subjekta i na refleksiju svijeta. U refleksiju subjek-

ta spada intimistička samorefleksija koja se detektira lirskim subjektom u prvom licu, refleksija svijeta grana se na univerzalijske (religijske, filozofijske) i društveno-političke refleksije, dok se metapoetske refleksije, one koje se tiču književnosti, smještaju u zasebnu skupinu.

Razlikovno obilježje samorefleksije i refleksije jest lice: za prvu je karakterističan govor u prvom licu, a za drugu govor u drugim licima ili interpersonalni govor. Ako ih je, kao što je rečeno, moguće detektirati jezično-stilskim pokazateljem kakav je lice, onda su to čiste refleksije; ako se pak određuju interpretacijsko-recepcijski, to su onda projektivne refleksije, npr. metarefleksije o vlastitoj poetici, stilskoj formaciji i sl. Stilistička analitička procedura u ovom slučaju odvija se preko interdiskursnoga asociranja, lingvostilistička razina refleksivne realizacije sintaktička je i tekstualna, a na razini semantizacije refleksija se smatra nositeljicom mikrometaforičkoga sadržaja unutar cjeline pjesme kao metafore. Navedeno se oprimjeruje analizom pet pjesama pjesnik(inj)a različitih poetičko-stilskih rukopisa (slijedom kojim se pojavljuju u poglavlju: Sonja Manojlović, Nikola Šop, Danijel Dragojević, Slavko Mihalić i Anka Žagar). Budući da se strukturno-semantički pjesnička refleksija izvodi interdiskurzivno, autorove su analize izrazito poticajne u pogledu pristupa suvremenoj poeziji koju karakterizira polidiskurzivnost (kao spoj intra- i interdiskurzivnosti) i koja je često metadiskurzivna, pa i transdiskurzivna. U cjelini o pjesničkoj refleksiji ostaje i jedna svjesno nedovršena stavka. Naime, u prethodnom poglavlju, o povijesti istraživanja refleksije, autor je dao klicu ideje o stilističkom opisu i konceptualizaciji emocije i emocionalnosti u pjesmi, što bi se dalo izvesti na razini tona, kako preko instance autora, čitatelja i govorne izvedbe tako i preko podstilskog uobličavanja, to jest fonike i semantike retoričkih i izražajnih komponenti. Kako su, prema već navedenom Solaru, pjesnička refleksivnost i emocionalnost nerazdvojive, potpoglavlje o stilističkoj razradi fenomena emocije u lirskoj pjesmi ne bi narušilo logičan slijed cjeline, već bi ga i upotpunilo.

Posljednja cjelina bavi se problematikom pjesničkoga znaka kao fenomena u vezi s označiteljskim pjesništvom. U kratkom prvom poglavlju – “Povijest istraživanja pjesničkog znaka i označiteljske poezije” – navode se osnovni postulati korpusa na kojem se ispituje pjesnički znak – označiteljskoga pjesništva iskustva jezika ili semkonkretističke poetike (semkonkretizma), jezičnoga, deridijanskoga dekonstrukcijskoga obrata i svijesti o sveopćoj ojezičenosti, to jest diskurziviranosti. Posrijedi je aktiviranje označiteljske igre, a u poetizacijskom je središtu materijalnost jezika. Autor apostrofira tezu Zvonka Kovača o semkonkretističkim autopoetikama i nepostojanosti stila semkonkretističke grupacije, osim odnosa prema jeziku i tradiciji kao zajedničkom poetičkom nazivniku. S tom tezom kreće u analitičku apstrakciju i iznjedruje analitičke kategorije za semkonkretističku poeziju (“Predmetne odrednice znakovnog polja, pripadne jedinice i analiza”). Riječ je o poeziji koju karakteriziraju intertekstualni i interdiskurzivni postupci i u kojoj se semantizacija odvija manirizacijom. Označiteljski

lanac semkonkretističke pjesme čini niz signifikativa, znakovnih iskaza koji se definiraju promišljanjem same pjesme ili njezina jezika. Ovisno o elementu koji sadrži (metajezični, metaliterarni – metapoetički ili metatekstualni) signifikativ može biti metajezični signifikativ ili metaliterarni signifikativ (metadiskurziv). Ovisno o njegovu oblikovanju, asemantičkom (semantički diskontinuitet u vezi s idejnotematskim planom pjesme ili naslovom) ili asintetičkom (iskazno-referencijalna puknuća), signifikativ može biti asemantički signifikativ ili asintaktički signifikativ.

Lingvostilističke razine na kojima se detektiraju označiteljske igre unutar signifikativa i njihovih sastavnica jesu fonološka, leksička, sintaktička i diskurzivna, stoga na djelu može biti fonološka, leksička, sintaktička ili diskurzivna manirizacija. Što se tiče tematskih i idejnih koordinata pjesme, njih je zbog najvišega stupnja jezične i značenjske entropije u ovoj poeziji teško određivati. Zato autor uvodi kategorije jezgrenih struktura, metonimijske α -grupe (osnovne strukture) i β -grupe (dopunske ili pomoćne strukture). One mogu doći iz različitih diskursnih polja, a u analizi pjesme aproksimativno se određuje njihova veza s tematiziranim entitetom, pri čemu osnovne strukture prijanjaju uz taj entitet, dok pomoćne razvijaju njegov označiteljski potencijal duž tematskih koordinata. Njihova stilizacija u pogledu retoričkoga područja ima dvije funkcije: ornamentalizaciju poetskoga iskaza (značenjski i stilski transparentnije relacije manje entropijske vrijednosti) i stilsku hipertrofiju (hipermanirizacija s visokom entropijskom vrijednošću i zamućenjem idejnotematskoga plana); u pogledu izražajnoga područja određuje se semantička funkcija analiziranoga sintagmatskoga uzorka uz ekstenziju idejnotematskoga sloja. Autor provjerava model analizom četiriju semkonkretističkih pjesama (Branka Maleša, Ivana Slamniga, Anke Žagar i Milka Valenta) koje se odlikuju različitim postupcima manirizacije. Vrijednost tih analiza upravo je u tome što nude pouzdaniju, egzaktniju analitičku potku za pristup semkonkretističkoj, ali i generalno poeziji visoke označivosti ili hipermanirističkoj poeziji: uslijed suočavanja interpretatora/interpretatorice sa strukturno-semantičkim neredom takovrsna poezija često je ostajala i ostaje neinterpretirana ili samo kao tekstualni materijal za aplikaciju i potvrđivanje različitih teorijskih postulata. Naposljetku, posljednja cjelina rasprave predstavlja prvo stilističko analitičko-interpretativno usustavljanje toga odvjetka hrvatskoga postmodernističkoga pjesništva i kao takva pobuđuje istraživački interes za pjesničke opuse i auto-poetike razvijane u okrilju semkonkretizma, a koje su se nastavile razvijati i u ostalim fazama našega postmodernizma. Uz to treba napomenuti da je model za analizu semkonkretističke poezije dio autorova većega semiostilističkoga modela za analizu hrvatskoga postmodernističkoga pjesništva u cjelini, što je također pionirski pothvat predstavljen u drugim njegovim radovima i na konferencijskim izlaganjima.

Zajedno s uvodno spomenutima Tin Lemac svojom posljednjom specijaliziranom stilističkom raspravom nastavlja ispunjavati praznine u hrvatskoj, ali i

regionalnoj stilistici, posebno u području bavljenja poezijom u njezinoj višestrukoj – tekstualnoj i diskursnoj – konceptualizaciji. Također, s autokritičkom sviješću nastavlja kontinuirano i ustrajno konkretizirati i razvijati na semiostilističkim zasadama zasnovanu autorsku metodu pristupa pjesničkom stilu, za što su specijalizirane stilističke rasprave, koje autor reaffirmira i koje zahtijevaju danas rijetku metajezičnu disciplinu, odgovarajući književnoznanstveni žanr. Prema tome, *Slika, refleksija, znak* više je od literature propedeutičkoga tipa, što se sugerira njezinim podnaslovom (*Uvod u stilističko razmatranje nekih aspekata poetske morfologije*). Kao takva zasigurno zaslužuje da bude na popisima ako ne obvezne, onda barem dopunske literature u programima teorije književnosti i stilistike.